

- глибоко проаналізувати сенси поняття «документ» як засобу навчання;
- з'ясувати, що є документом у навчальному процесі – зошити, щоденники, навчальні об'єкти;
- встановити принципи оптимізації і де бюрократизації документообігу в управлінні освітою;
- розробити стратегії формування в освіті авторів, які уміють укладати потрібні і гарні документи у найширшому значенні цього терміну за П. Отле; навчання в освіті ергономічної техніки оформлення документів.

Насамкінець, філософія освіти очікує праць подібних до праці М. Фуко «Ненормальні: Курс лекцій, прочитаних в Колеж де Франс в 1974–1975 навчальному році» [6], у якому М. Фуко, взявши за основу аналізу два медичні документи – психіатричні звіти з кримінальної практики – розгортає свою концепцію становлення в новоєвропейській культурі уявлень про норму як біологічний, психологічний, моральний і політичний феномен. Аналогічно, у філософії освіти можуть бути взяті за старт її досліджень багато освітніх документів (дисертації, характеристики, численні довідки і акти з життя навчальних закладів) і кожний із них задаватиме цікаві вектори нормальності і ненормальності, правильності і неправильності праці в освіті.

Джерела та література

1. Швецова-Водка Г. Н. Общая теория документа и книги: учебное пособие. – М.: Рыбари; К. : Знання, 2009. – 487 с.
2. Хомякова И. Г. Поль Отле (1868 – 1944) и его предвидения информационно-коммуникационных технологий: по материалам зарубежных публикаций // Культура и образование. – Ноябрь 2013. – № 3 [Электронный ресурс]. URL: <http://vestnik-rzi.ru/2013/11/1091>.
3. Клепко С. Міністерська програма школи-принтера [Опубліковано 09.09.2013] // «Освітня політика». Портал громадських експертів. [Електронний ресурс]. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/98-ministerska-programa-shkoli-printera> (доступ 30.10.2016).
4. <http://www.tsleducation.com>; <http://www.tesconnect.com>.
5. TSL Education connects more than 47 million teachers and students globally [Електронний ресурс]. URL: <http://www.tsleducation.com/news-and-press/180313.html>.
6. Фуко М. Ненормальные: Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1974 – 1975 учебном году. – СПб. : Наука, 2004. – 432 с.

Олександр Михайлюк
м. Дніпро

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЯК МЕТОД ДОКУМЕНТОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема інтерпретації є однією з фундаментальних проблем гносеології, логіки, методології науки, семіотики, теорії комунікацій та ін. Але загальноприйнятого визначення інтерпретації на сьогодні так і не існує. Загалом під інтерпретацією розуміють фундаментальну процедуру мислення, процес надання сенсу будь-яким проявам духовної діяльності людини,

об'єктивованих в знаковій або чуттєво-наочній формі. Інтерпретація може трактуватися як процес декодування знаку, означування чи приписування значення, осмислення чи приписування смислу, «виявлення прихованого смислу в очевидному смислі» тощо. У гуманітарному знанні інтерпретація розуміється як тлумачення текстів, операції з покладання та зчитування смислів [1]. Метою інтерпретації вважається з'ясування сенсів тексту, правильне його розуміння. Інтерпретацію проводять з метою встановити той сенс, який вкладав в твір його автор [2, с. 138].

Поняття «документ» є центральним в понятійній системі документознавства. Документ є об'єктом дослідження багатьох наукових дисциплін. Тому зміст поняття «документ» багатозначний і залежить від того, в якій галузі і з якою метою він використовується. Документ – це «матеріальний об'єкт», що містить в тій або іншій знаковій формі інформацію для передачі її в часі і просторі, для реалізації управлінських, інформаційних або правових функцій. Це синтез декількох найбільш «популярних» визначень [3, с. 35–47; 4, с. 54–75]. Але у будь-якому разі документ, передусім, постає як джерело інформації. Документ як джерело інформації вимагає критичного відношення, осмислення та інтерпретації.

Атрибутивною властивістю інформації є її знакова природа. Як форма представлення інформації документ може бути зіставлений з такими поняттями як повідомлення і текст. Текст – організована, пов'язана, завершена сукупність знаків. Знак спрямовує не лише безпосередньо до об'єкта (предмета або явища, на які він указує), але і до контексту, і до коду, у межах яких він функціонує, тобто до інших знаків. Знак, як і факт, набуває сенсу і значення, відсилаючи до інших фактів і до теорії, у межах якої він інтерпретується. Знак функціонує в тексті і визначається через інші знаки в цьому тексті. Знаки пояснюються через знаки (До. Леви-Строс), документи – через документи.

Будь-який текст має контекст, тобто текстове оточення, і мислиться залежно від такого, як і знак, набуває свого сенсу і значення в оточенні інших знаків, в знаковій системі загалом, тобто в контексті. Будь-який документ повинен розглядатися в контексті з іншими документами, з культурою загалом як макрокодом. За словами Бахтіна, всяке висловлювання набуває сенсу тільки в контексті, в конкретний час і в конкретному місці. Але контекст – це також те, що поза текстом. Кожне слово (кожен знак) тексту виводить за його межі. Всяке розуміння є співвідношення цього тексту з іншими текстами. Головний принцип герменевтики, на чому засновано тлумачення текстів або подій в тому, що слово або жест вбудовуються в контекст. Вже текст, від латинського «тканина», «зв'язок» є спільність думок і слів, зчеплена безліччю зв'язків, частина з яких прихована, невидима. Контекст – набагато ширша спільність, в яку вплетений текст, і вплетений зв'язками вже в основному прихованими. І рівень нашого розуміння тексту залежить від того, як глибоко і широко ми змогли ці зв'язки уловити. Тобто побачити в тексті вираження складної і невидимої дійсності [5, с. 29]. І не можна зрозуміти природу і сутність або інших явищ, розглядаючи їх ізольовано, виходячи лише з джерел, документів і декларацій, без урахування усього громадського і історичного контексту. Інтерпретація, тлумачення – це

відновлення неявних або спеціально прихованих зв'язків з контекстом [5, с. 19].

Хоча ми можемо наділити об'єкт якістю знаковості, знак буде представлений не в самому об'єкті, а в процедурі інтерпретації, з одного боку, і в культурі спостерігача – з другого [6, с. 37]. Знак існує як знак і є знаком тільки за наявності інтерпретатора. В кінцевому підсумку, саме від позиції того, хто сприймає, визначуваної об'єктивними обставинами, залежить, чи функціонує сприймане ним в якості знаку. А об'єктивні обставини полягають в тому, що сам інтерпретатор сформований знаковою системою. Результат інтерпретації залежить від «попереднього досвіду», «внутрішньої картини світу», тезауруса інтерпретатора. Виходячи з цих властивостей інтерпретатора, знаки ним сприймаються й інтерпретуються. Інтерпретація – це ув'язка знань, добутих з джерела інформації, з поточним запасом знань інтерпретатора, котрий змінюється. Інтерпретація – не стільки «мистецтво розгляду», скільки мистецтво «конструювання». Мета інтерпретації у відновленні втраченої і/або в підтримці наявної гармонії внутрішнього світу інтерпретатора і в усуненні когнітивного дисонансу [7, с. 48–51].

Якщо всяке розуміння є інтерпретацією (Х.-Г. Гадамер), то не всяка інтерпретація є розумінням. Інтерпретація може бути правильною або неправильною, успішною або неуспішною. Інтерпретація не зобов'язана закінчуватися успіхом.

Інтерпретація може застосовуватися лише до утворень, пов'язаних із кон'юнктивним життєвим простором, і цілком відрізняється від аналізу і пояснення однозначно об'єктивного теоретичного комплексу, наприклад, ланцюга висновків у математиці. Іманентній інтерпретації доступний лише вкладений в утворення зміст, що припускається і не збігається з його об'єктивним змістом, а може розглядатися лише як одне з можливих тлумачень порівняно з цими об'єктивними змістами [8, с. 431–437]. Головна думка Х.-Г. Гадамера, висловлена в роботі «Істина і метод»: розуміння завжди є різночитання [див. 9]. Множина інтерпретацій і навіть конфлікт інтерпретацій є не вадою чи пороком, а достоїнством розуміння, що створює сутність інтерпретації [див. 10].

Джерела та література

1. Микешина Л. А. Інтерпретація / Л. А. Микешина // Философия : Энциклопедический словарь / под ред. А. А. Ивина [Электронный ресурс]. – М. : Гардарики, 2004. – 1072 с. – Режим доступа: <http://arion.ru/wiki/Interpretacija>
2. Источниковедение: Теория. История. Метод. Источники российской истории : учеб. пособие / И. Н. Данилевский, В. В. Кабанов, О. М. Медушевская, М. Ф. Румянцева. – М. : Российск. гос. гуманит. ун-т, 1998. – 702 с.
3. Бездрабко В. В. Управлінське документознавство : навч. посіб. / В. В. Бездрабко. – К., 2006. – 208 с.
4. Швецова-Водка Г. Документознавство : навч. посіб. / Г. Швецова-Водка. – К., 2007. – 398 с.

5. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – М. : Алгоритм, 2000. – 688 с.
6. Пятигорский А. М. Избранные труды / А. М. Пятигорский. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. – 590 с.
7. Демьянков В. З. Интерпретация, понимание и лингвистические аспекты их моделирования на ЭВМ / В. З. Демьянков [Электронный ресурс]. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 172 с. – Режим доступа: <http://www.infolex.ru/Int0.html>.
8. Манхейм К. Избранное: социология культуры / К. Манхейм. – М.; СПб. : Университетская книга, 2000. – 501 с.
9. Гадамер Г.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики : пер. с нем. / Г.-Г. Гадамер; общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с.
10. Рикер П. Герменевтика и метод социальных наук / П. Рикер // Герменевтика. Этика. Политика. – М. : АО «КАМІ» – Изд. центр Academia, 1995. – С. 3–18.

Оксана Гомотюк
м. Тернопіль

ДЖЕРЕЛА ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Історія вищої освіти в незалежній Україні позначена процесом трансформацій, складними суспільно-політичними викликами, економічною кризою, погіршенням демографічної ситуації, імплементацією Закону України «Про вищу освіту», потребує глибокого осмислення та історичного аналізу. Історія ВНЗ тісно пов'язана з історією суспільства та є віддзеркаленням його запитів, деформацій, проблемних питань. З іншого боку, аналіз становлення і розвитку вищої освіти в умовах незалежності України є не можливим без узагальнення досвіду як столичних, так і регіональних вишів, розумінням ними викликів і загроз ХХІ століття. З цих міркувань, історія кожного вищого навчального закладу є цікавою та формує збірний образ системи вищої освіти, пошук шляхів вирішення актуальних питань та визначення векторів руху вперед.

Історія Тернопільського національного економічного університету (далі – ТНЕУ) сягає у 1966 р. і у поточному році виш відзначив свій 50-літній ювілей. Для підготовки ювілейного видання з історії становлення і розвитку навчального закладу [1] слугували матеріали Державного архіву Тернопільської області, архіву ВНЗ, зокрема особові справи адміністрації, науково-педагогічних працівників, управлінців. Джерельною базою також виступили матеріали звітів про наукову діяльність, звіти ректорів, протоколи засідань учених рад, структурних підрозділів. Спомини ректорів, ветеранів праці особливо благодатні для істориків, оскільки дають змогу оцінити велич і розмах проектів, загострити увагу на ключових подіях та глибше проаналізувати труднощі і виклики, вивчити складники менеджменту освіти кожного етапу розбудови університету.

Слід виокремити як джерело для студіювання новітніх сторінок історії вищого навчального закладу матеріали веб-сайту і замислитись над